

Yhteentoimivuusalustan Sanastot-työkalu

Riitta Alkula

Webinaari 4.9.2019

Digitalisoimme yhteiskuntaa – yhdessä onnistumme

Esityksen sisältö

- Taustaa
- Tietojen haku Sanastot-työkalussa
- Sanaston ja käsitteen kuvaukset
- Sanaston luominen
- Käsitteen lisääminen sanastoon
- Käsitevalikoima
- Käsitteiden tuominen tiedostosta (csv-esimerkki)
- Kertaus
- Linkkejä ohjeisiin
- Kysymykset

Taustaa

Yhteentoimivuusalustan tavoitteet ja eri työkalujen esittely

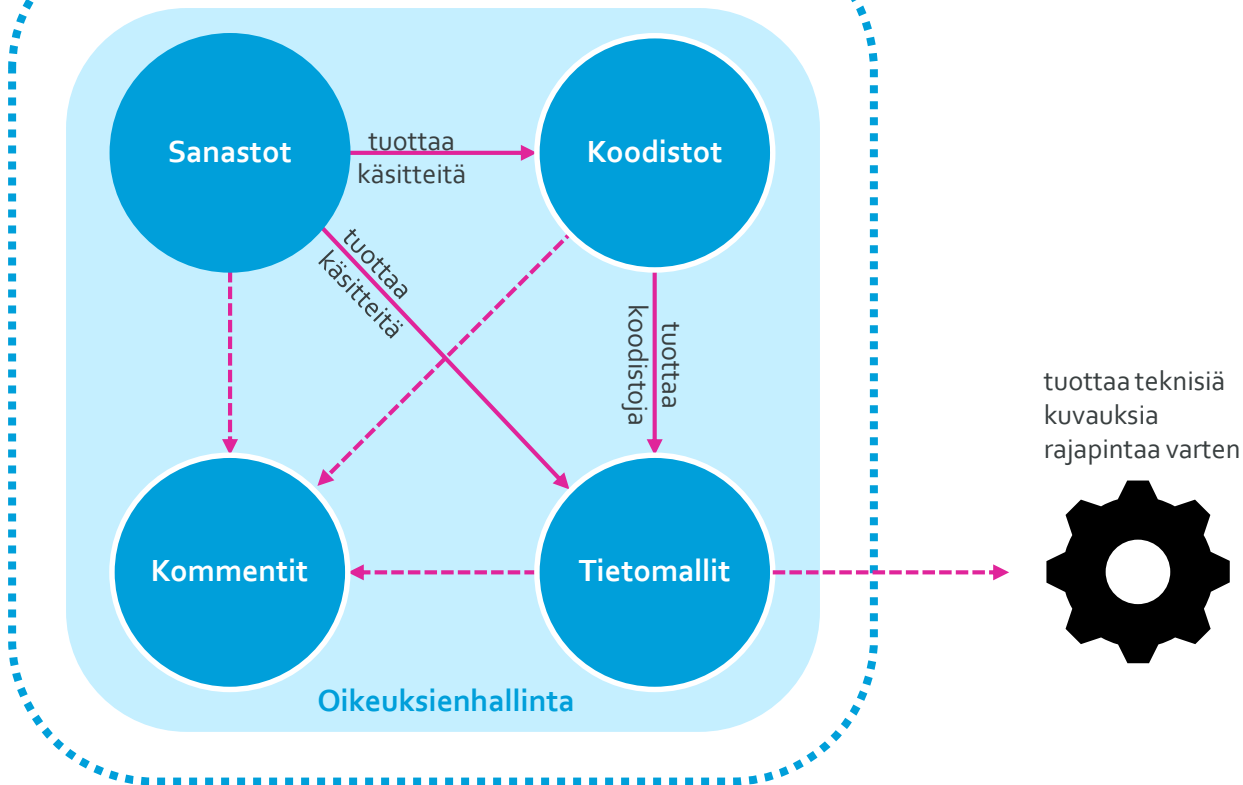
Tavoite: tiedon läpinäkyvyys ja avoimuus

- Yhteentoimivuusalustan avulla kuvataan avointa, linkitettyä (julkishallinnon) tietoa sekä ihmis- että koneluettavassa muodossa
- Yhteentoimivuusalustalla on siis tietoa tiedosta (metatietoa)
- Kuvausten avulla tietojen tarvitsijat näkevät, millaista tietoa on tarjolla
- Linkitetty data tarkoittaa, että tiedot on kuvattu yksilöityinä verkkoresursseina, joilla on oma pysyvä tunnus (URI) ja joihin voi viitata muualta
- Olennaista on tiedon semanttinen yhteentoimivuus – että tiedon käyttäjä ymmärtää sen merkityssisällön samalla tavalla kuin tiedon tuottaja

Yhteentoimivuusalustan työkalut

- **Sanastot.suomi.fi**
 - Luodaan, ylläpidetään ja julkaistaan terminologisia sanastoja
 - Luodaan, ylläpidetään ja julkaistaan käsitteiden kuvauksia sekä visualisoidaan niiden välisiä suhteita
- **Koodistot.suomi.fi**
 - Luodaan ja ylläpidetään koodistoja, koodeja ja näiden metatietoja
 - Luodaan koodistoista versioita ja variantteja
 - Koodistoja voidaan tuoda tai viedä Excelinä ja hyödyntää REST-rajapintojen kautta
- **Tietomallit.suomi.fi**
 - Kuvataan organisaation omien tietojen sisältöjä ja rakenteita eli luodaan, ylläpidetään ja julkaistaan soveltamisprofiileja. Nämä ovat tiettyyn käyttötarkoitukseen liittyviä tietomalleja.
 - Hyödynnetään aiemmin tehtyjä yhteisiä, uudelleenkäytettäviä tietokomponentteja.
 - Hyödynnetään toisilla työkaluilla tehtyjä sanastoja ja koodistoja
- **Kommentit.suomi.fi**
 - Poimitaan tietosisältöjä ja lähetetään nämä asiantuntijoille kommentoitavaksi
 - Kerätään saadut kommentit yhteen paikkaan
 - Osa yhteentoimivuusmenetelmän hajautettua harmonisointia
- **Oikeuksienhallinta**
 - Yhteinen käyttövaltuushallinta kaikille työkaluille (rhp.suomi.fi)
 - Hyödyntää Eduuni-kirjautumista, jossa mahdollisia myös kevyet tunnistustavat
 - Selaukskäyttö ja tietojen lataaminen omaan käyttöön ei vaadi käyttöoikeuksia, mutta sisällön tuottaminen ja muokkaaminen työkaluihin edellyttää, että pääkäyttäjä on antanut tähän oikeudet

Yhteentoimivuusalusta

Sanastot-työkalu

Kenelle?

Sanastot-työkalu on tarkoitettu

- Organisaation sanastotyön tekijöille
- Tietoarkkitehdeille ja tietomallintajille
- IT-asiantuntijoille
- Viestinnän asiantuntijoille ja kääntäjille
- Julkisen hallinnon palveluja käyttäville kansalaisille, jotka haluavat selvittää hallinnon käyttämien käsitteiden merkityksiä.

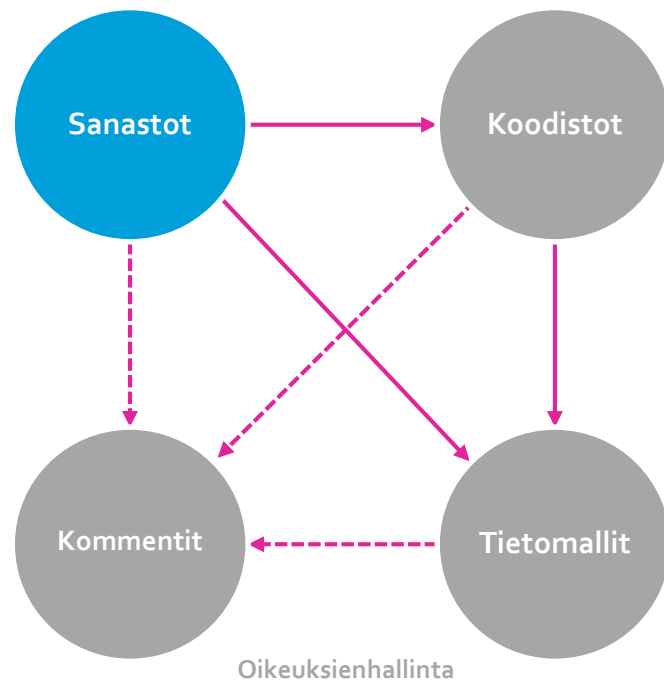
Mitä?

Sanastot-työkalulla

- Julkaistaan ja ylläpidetään terminologisia sanastoja ja niiden sisältämiä käsitteitä
- Määritellään käsitteitä, käsitteiden kuvauksia sekä käsitteiden metatietoja
- Määritellään käsitteiden suhteita toisiin käsitteisiin
- Visualisoidaan sanastoja ja käsitteiden välisiä suhteita

Sanastot-työkalu

- Voidaan tuoda käsitteitä CSV- ja XML-tiedostojen avulla
- Selataan ja tarkistetaan olemassa olevia käsitteitä ja niiden määrittelyjä ja muita tietoja
 - Esimerkiksi synonyymit, kuten virallinen *varhaiskasvatus* vs. arkikielinen *päivähoito*
- Autetaan työryhmiä työstämään sanastoja ja ehdottamaan uusia käsitteitä julkisen hallinnon yhteiseen käyttöön
- Hyödynnetään käsitteiden määritelmiä tietomallien ja koodistojen kuvauksissa

Sanastot-työkalun hakutoiminnot

Sanastot-työkalun etusivu

Hae sanastoja

Hakusana

Kohdistu haku myös: käsitteisiin

Rajaa tietoaueella

- Eläkkeet (1)
- Koulutus (2)
- Luonnonvarat, eläimet ja kasvit (1)
- Oikeusturva (1)
- Perheiden palvelut (1)
- Rakennettu ympäristö (5)
- Sosiaalipalvelut (1)
- Turvallisuus (2)
- Työ ja työttömyys (2)
- Työnantajan palvelut (2)
- Verotus ja julkinen talous (3)
- Yleiset tieto- ja hallintopalvelut (9)

Rajaa hakutuloksia

Kaikki organisaatiot

Kaikki tilat

22 hakutulosta

Ammatti ja työ

Julkisen hallinnon ydinsanastoryhmä Työ ja työttömyys

Sanasto, joka kuvaa ammatin ja työn sekä liitännäisten käsitteiden välisiä suhteita ensisijaisesti kansallisen ammattinimikekoodiston määrittelytarpeiden pohjalta.

Terminologinen sanasto

Luonnos

Asemakaavoituksen käsitteitä

Sanastokeskus TSK Rakennettu ympäristö

Sanasto keskittyy kaavoituksen peruskäsitteisiin, joille tarvittiin yhteisesti sovitut määritelmät asemakaavoituksessa käytettäviä tietojärjestelmiä ja järjestelmien keskinäistä yhteentoimivuutta varten.

Terminologinen sanasto

Luonnos

Identiteetin hallinta

Julkisen hallinnon ydinsanastoryhmä Yleiset tieto- ja hallintopalvelut

Julkisen hallinnon yhteinen sanasto

Julkisen hallinnon ydinsanastoryhmä Yleiset tieto- ja hallintopalvelut

The Finnish Public Sector Terminological Glossary is a controlled vocabulary consisting of terms representing concepts that are defined in accordance with the Finnish Public Sector Recommendation JHS175. The concepts form a shared and harmonized core vocabulary for all public sector organizations. (en)

Terminologinen sanasto

Luonnos

Terminologinen sanasto

Voimassa oleva

Sanaston ja käsitteen tiedot

Käsitteen kuvaussivu

ETUSIVU > AMMATTI JA TYÖ > TYÖ

Ammatti ja työ

Sisällön kieli ▼

Luonnos

Tietoalue: Työ ja työttömyys

Organisaatio: Julkisen hallinnon ydinsanastoryhmä

Sanasto, joka kuvaa ammatin ja työn sekä liitännäisten käsitteiden välisiä suhteita ensisijaisesti kansallisen ammattinimikoodiston määrittelytarpeiden pohjalta.

KÄSITTEET

SANASTON TIEDOT

AAKKOSELLINEN

HIERARKKINEN

KÄSITEVALIKOIMA

Hae käsitettä

ammatti
ammattiluokka
ammattinimike
ammattioikeus
ammattiryhmä
ammattitaito
ansiotyö
arvonimi
kelpoisuus
pätevyys
pääasiallinen toiminta
rooli
sosioekonominen asema
säännely ammatti
tehtävä
titteli
tutkinto

työ

Luonnos

Suosittava termi ⓘ

FI työ >

Määritelmä ⓘ

FI toiminta, jonka tarkoituksena on saavuttaa tietty hyödyllisenä pidetty tulos

Käsitteen tila ⓘ

Luonnos

Liittyvä käsite ⓘ

- työtehtävä

Luotu

11.10.2018 14:47

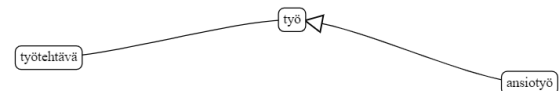
Muokattu

20.11.2018 14:09

URI

http://uri.suomi.fi/terminology/ammatti/concept-2

HIERARKKINEN KOOSTUMUS ASSOSIATIIVINEN

Uuden sanaston luominen

Uuden käsitteen lisääminen

”Terminologin näkymä”

työ

Luonnos

Tallenna Peruuta

Suosittelava termi

Lisää suositettava termi

FI työ

Synonyymi

Lisää synonyymi

Ei vielä yhtään termiä

Ei-suositeltava synonyymi

Lisää ei-suositeltava synonyymi

Ei vielä yhtään termiä

Ohjaustermi

Lisää ohjaustermi

Ei vielä yhtään termiä

Määritelmä

Lisää määritelmä

FI toiminta, jonka tarkoituksena on saavuttaa tietty hyödyllisenä pidetty tulos

Huomautus

Lisää huomautus

Ei vielä yhtään arvoa

Ylläpitäjän muistinpano

Lisää ylläpitäjän muistinpano

Ei vielä yhtään arvoa

Käyttöesimerkki

Lisää käyttöesimerkki

Ei vielä yhtään arvoa

Käyttöala

Käsitteen luokka

Sanaluokka

Muutoshistoriatieto

Käytön historiatieto

Käsitteen tila

Luonnos

Systemaattinen merkintätapa

Lähde

Lisää lähde

Ei vielä yhtään arvoa

Hierarkkinen yläkäsite

Lisää käsite

Hierarkkinen alakäsite

Lisää käsite

Lähes vastaava käsite toisessa sanastossa

Lisää käsite

Liittyvä käsite

työtehtävä

Lisää käsite

Koostumussuhteinen yläkäsite

Lisää käsite

Koostumussuhteinen alakäsite

Lisää käsite

Liittyvä käsite toisessa sanastossa

Lisää käsite

Vastaava käsite toisessa sanastossa

Lisää käsite

Hakutermi

Lisää hakutermi

Ei vielä yhtään termiä

Luotu

11.10.2018 14:47

Muokattu

20.11.2018 14:09

URI

http://uri.suomi.fi/terminology/ammatti/concept-2

Käsitelvalikoima

Käsitevalikoima

- Sanastoa ylläpitävän organisaation itse muodostama ”teemakokonaisuus” sanaston tietyistä käsitteistä.
- Erityisesti laajoissa sanastoissa käsitevalikoima on hyvä keino nostaa jokin näkökulma tai osakokonaisuus näkyviin sanaston kokonaisuudesta.
- Käsitevalikoimia ei ole pakko tehdä, vaan tämä toiminnallisuus on tarjolla ja vapaasti käytettävissä, mikäli sille on tarvetta.
- Jokainen julkinen käsitevalikoima on myös muiden Sanastot-työkalun käyttäjien käytössä.

Sanaston tuominen tiedostosta (Excelin CSV-esimerkki)

Käsitteet voi tuoda tiedostosta tai syöttää käyttöliittymän kautta

ETUSIVU > YHTEENTOIMIVUUSALUSTAN SANASTO > ASIASANASTO

Yhteentoimivuusalustan sanasto

Sisällön kieli ▼

Tuo käsitteitä

Luonnos

Tietoalue:

Yleiset tieto- ja hallintopalvelut

Organisaatio: Yhteentoimivuusalustan tuki

Sanaston tarkoitus on koota yhteen sellaiset Yhteentoimivuusalustaan liittyvät käsitteet ja termit, jotka tulisi määritellä.

KÄSITTEET

SANASTON TIEDOT

Sarakkeet nimitetään sovittulla tavalla

prefLabel_fi	prefLabel_sv	prefLabel_en	status	broader_fi	synonym_fi	definition_fi	definition_sv	definition_en	note_fi
alaikäisyysvähennys		allowance for minor	DRAFT			vähennys, joka myönnetään suoraa deduction in inheritance tax			
alennuskaava			DRAFT			kuntakohtainen, maapohjan verotusarvon laskennassa käytetty			
alijäämä			DRAFT	saldo	negatiivinen saldo, ma	verotilin debetin ja kreditin miinus-merkkinen erotus		Alijäämä	
alkupäivä			DRAFT			tapahtuman tai tiedon alkamispäivä järjestelmässä		Kiinteistön	
alkusaldo		opening balance	VALID	saldo	tilitejaksen alkusaldo	tilioteelle merkitty tilitejaksen ensimmäisen päivän s		Tilioteelle	
alkutuottaja		primary producer	DRAFT			alkutuotannon harjoittaja			
alue		area	VALID			rajattu tila		a restricted space	esimerkiks
aluehinta	områdespris	local average val	VALID			rakennusmaan ar byggnadsmarken value of land in a		Arvot ja al	
ALV-sitoumus			DRAFT			tavarain tai palvelun myyjän tai ostajan kirjallinen sitoumus olla a			
ammattinharjoittaja	yrkesutövare	self-employed inc	VALID	elinkeinonharjoit	yrittäjä	elinkeinonharjoitt näringsidkare soi seller of their own		Ammattin	
ammattitoiminta			DRAFT	elinkeinotoiminta		ammattitoimintana pidetään verotuksessa liiketoimint		Ammattito	
analysointi	analys	analysis	VALID		analyysi (ei suositeltav	päätöksentekoa jämförelse och fö data comparison and refin			
analyytikko			DRAFT			verotusprosessin rooli osaprosessissa analyysi, joka		Analyytikk	
asia		case	VALID			asia on verohallinnon käsiteltäväksi annettu tai käsiteltäväksee			
elinkeinonharjoittaja	näringsidkare	self-employed inc	DRAFT		yrittäjä	henkilö tai oikeus fysisk eller juridisk person som idk		Henkilön f	
elinkeinotoiminta			DRAFT			liiketoiminnan muodossa tapahtuvaa tulonhankkimist		Verotukse	
lähdevero	källskatt	tax at source	VALID	alennuskaava		tulovero, jonka tul slutlig inkomstska a form of income		Lähdever	
palkka	lön	salary	VALID	aihe		ennakkoperintäla förvärvsinkomst enligt 13 § i lagen		Palkaksi k	
palvelu		service	VALID			toiminta tai toimintojen yhdistelmä, jonka palveluntarj		http://jhs	

Ohjeet sarakkeiden nimeämiseen

- VRK:n eWikin sivulla "Käsitteiden tuonti CSV-muodossa": <https://vrk-ewiki.eden.csc.fi/pages/viewpage.action?pageId=27267880>

Taulukko 1. CSV-tiedoston sarakeotsikot

Sarakkeen nimi	Kuvaus	Pakollisuus
prefLabel_fi	Suosittelava termin nimi suomeksi (aineistossa on oltava ainakin yksi prefLabel-kenttä kustakin termistä)	x
prefLabel_sv	Suosittelava termin nimi ruotsiksi	(x)
prefLabel_en	Suosittelava termin nimi englanniksi	(x)
status	Termin tila eli status. Tilaksi kannattaa laittaa aluksi luonnos "DRAFT" tai jättää tyhjäksi, jolloin ohjelmisto täydentää tuonnissa tilaksi automaattisesti tilan DRAFT	

Valitse esimerkiksi UTF-8-muoto

Tallenna nimellä

Viimeisimmät

Muut sijainnit

Tämä tietokone

Tiedostot > Yhteentoimivuus > Koulutus ...
liikennevälineet

CSV UTF-8 (luetteloerottimella erotettu) (*....

Tallenna

Nimi ↑

Muokauspäivä

Yhteentoimivuusalustan sanasto

Sisällön kieli ▼

Tuo käsitteitä

Luonnos

Tietoalue: Yleiset tieto- ja hallintopalvelut

Organisaatio: Yhteentoimivuusalustan tuki

Sanaston tarkoitus on koota yhteen sellaiset Yhteentoimivuusalustaan liittyvät käsitteet ja termit, jotka tulisi määritellä.

KÄSITTEET

SANASTON TIEDOT

Tuo ja hyväksy tuotavat käsitteet

Tuo käsitteitä

Tiedoston muoto

CSV ▾

UTF-8 ▾

Tuotava tiedosto *

Valitse tiedosto Ei valittua tiedostoa

Tuo

Peruuta

Tuonnin hyväksyntä

Tuodaan 5 käsitettä

Suosittava termi

FI

veturi

Käsitteen tila

Luonnos

Suosittava termi

FI

taksi

Käsitteen tila

Luonnos

Suosittava termi

Kyllä

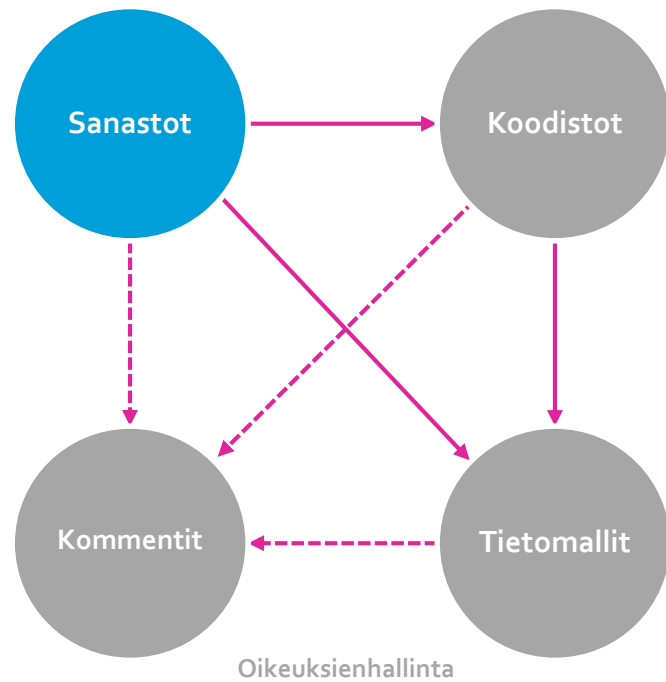
Peruuta

Kertaus

Sanastot-työkalu

- Luodaan, ylläpidetään ja julkaistaan terminologisia sanastoja
- Luodaan, ylläpidetään ja julkaistaan käsitteitä, käsitteiden kuvauksia sekä käsitteiden metatietoja
- Kuvataan ja visualisoidaan käsitteiden välisiä suhteita
- Voidaan tuoda käsitteitä CSV- ja XML-tiedostojen avulla
- Selataan ja tarkistetaan olemassa olevia käsitteitä ja niiden määrittelyjä ja muita tietoja
 - Esimerkiksi synonyymit, kuten virallinen *varhaiskasvatus* vs. arkikielinen *päivähoito*
- Hyödynnetään käsitteiden määritelmiä tietomallien ja koodistojen kuvauksissa

Linkkejä

Linkkejä ohjeisiin

- Sanastot-työkalun käyttöohjeet sanastojen tuottajille: <https://vrk-ewiki.eden.csc.fi/pages/viewpage.action?pageId=21779488>
- Terminologiaa on avattu myös Sanastot-työkalussa Yhteentoimivuusalustan sanastossa: <https://sanastot.suomi.fi/concepts/505efagb-e36b-414c-a169-eb9e007e736d>
- Sanastot-työkalun tietomalli: <https://tietomallit.suomi.fi/model/st/>
- Kaikkien työkalujen käyttöohjeet ja muuta tietoa: <https://vrk-ewiki.eden.csc.fi/display/YTIJD/Yhteentoimivuusalustan+julkinen+dokumentaatio>

Kiitos!

Kysymyksiä?

Ota yhteyttä!

<http://yhteentoimiva.suomi.fi>
yhteentoimivuus@vrk.fi
[Yhteentoimivuus.slack.com](https://yhteentoimivuus.slack.com)

